

---

doubledividend

Financial & Social Returns

Stewardshipbeleid

(Beleid inzake betrokken aandeelhouderschap)

Amsterdam, januari 2019

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding

2. Beleggingsfilosofie DoubleDividend

3. Nederlandse Stewardship Code – een samenvatting

4. Stewardshipbeleid DoubleDividend

4.1 Betrokken aandeelhouderschap

4.1.1 Wat is betrokken aandeelhouderschap voor DoubleDividend?

4.1.2 Beleid ten aanzien van betrokken aandeelhouderschap

4.2 (Potentiële) belangenconflicten

4.3 Uitoefening aandeelhoudersrechten

4.3.1 Stembeleid

4.3.2 Uitoefenen van stemrecht

4.3.3 Bijeenroepen buitengewone algemene vergadering/voorstel agenderen

4.3.4 Het onthouden van stemming inzake shortposities/uitlenen van effecten

Bijlage 1: Wet- en regelgeving en standaarden

Bijlage 2: Nederlandse Stewardship Code

1. Inleiding

De Stichting Eumedion, het platform van institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en duurzaamheid, heeft een Nederlandse Stewardship Code (hierna 'Code') opgesteld. DoubleDividend Management B.V. (hierna 'DoubleDividend') is aangesloten bij de Stichting Eumedion en was vertegenwoordigd in de werkgroep die de Code heeft opgesteld. In de Code wordt uitgelegd hoe institutionele beleggers kunnen voldoen aan hun verantwoordelijkheden ten aanzien van betrokken aandeelhouderschap. En dit op een zodanige manier zodat wordt bijgedragen aan de lange termijn waardecreatie door Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd. De Code sluit helemaal aan bij de beleggingsfilosofie van DoubleDividend en het belang van de Code wordt dan ook geheel onderschreven.

DoubleDividend¹ beheert duurzame beleggingsinstellingen en biedt verantwoord vermogensbeheer aan. Uit dien hoofde heeft DoubleDividend bepaalde verantwoordelijkheden en verplichtingen en neemt zij haar verantwoordelijkheid in het vervullen van een actieve rol in het bevorderen van goede corporate governance en duurzaamheidspraktijken bij beursvennootschappen waarin wordt belegd.

DoubleDividend dient onder meer te voldoen aan de Nederlandse corporate governance code en de herziene Richtlijn aandeelhoudersrechten en onderschrijft de Code. Naast deze wet- en regelgeving en standaarden zijn er een aantal internationale richtlijnen en principes die DoubleDividend meeneemt bij de uitvoering van haar stewardshipactiviteiten, zoals de Guidelines for Multinational Enterprises, Principles of Corporate Governance, de Global Governance Principles en Global Stewardship Principles, de Principles for Responsible Investment en de tien beginselen van het Global Compact. Zie Bijlage 1 voor een samenvatting van deze wet- en regelgeving en standaarden.

Aangezien in de Code zowel de Nederlandse corporate governance code als de herziene Richtlijn aandeelhoudersrechten zijn geïntegreerd wordt in dit Stewardshipbeleid uitsluitend een beschrijving van de toepassing van de principes van de Code besproken. De Code is in werking getreden op 1 januari 2019. Vanaf het boekjaar 2019 implementeert DoubleDividend de principes van de Code en wordt de informatie die als gevolg daarvan openbaar gemaakt moet worden gepubliceerd op de website.

De Code is in beginsel van toepassing op institutionele beleggers die aandelen houden in Nederlandse beursvennootschappen. DoubleDividend past, waar mogelijk, de principes eveneens toe op niet-Nederlandse beursvennootschappen waarin wordt belegd.

In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op de beleggingsfilosofie van DoubleDividend, in hoofdstuk 3 wordt een samenvatting van de principes in de Code gegeven en in hoofdstuk 4 wordt het stewardshipbeleid van DoubleDividend beschreven.

---

¹ DoubleDividend Management B.V. heeft een Wft (Wet op het financieel toezicht) – vergunning als bedoeld in artikel 2:65 Wft. Deze Wft-vergunning is 22 juli 2014 van rechtswege overgegaan in een AIFMD (Alternative Investment Fund Managers Directive) – vergunning.

2. Beleggingsfilosofie DoubleDividend

DoubleDividend is een onafhankelijke specialist in verantwoord actief beleggen en wil met haar activiteiten een brug slaan tussen financieel en maatschappelijk rendement in de overtuiging dat een integrale analyse van financiële- en duurzaamheidsaspecten een positieve bijdrage levert aan het risico- rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. DoubleDividend heeft dit in haar [statuten](#) als eerste doel vastgelegd.

Duurzaam beleggen is voor DoubleDividend het investeren in ondernemingen van hoge kwaliteit. Voor DoubleDividend zijn dat ondernemingen die middels het productieproces en de producten en/of diensten die worden geleverd een positieve materiële impact hebben op het gebied van drie kritische maatschappelijke trends: klimaatverandering, ecosystemen en welzijn. Deze ondernemingen zijn naar onze overtuiging op lange termijn kansrijker om succesvol te opereren, lopen minder risico's en leveren daardoor een beter financieel en maatschappelijk rendement op. DoubleDividend heeft een focus op de lange termijn, omdat de toegevoegde financiële en maatschappelijke waarde van ondernemingen op de lange termijn wordt gecreëerd.

Het beleggingsproces van DoubleDividend is duidelijk vastgelegd. Het beleggingsuniversum bestaat uit beursgenoteerde ondernemingen die vooroplopen ten aanzien van duurzaamheid. Deze ondernemingen hebben een toekomstbestendige strategie waarin corporate governance, milieu en sociale aspecten (ESG²) zijn gewaarborgd. Daarnaast moeten ondernemingen voldoen aan de financieel en kwalitatief gestelde eisen, zoals onder meer een sterke balans, een hoogwaardig bedrijfsmodel en een sterk track record. Uitsluitend ondernemingen die voldoen aan alle kwaliteits- en financiële vereisten komen in aanmerking voor opname in de beleggingsportefeuille. Duurzaamheid is voor DoubleDividend dan ook geen beleggingsstrategie maar onderdeel van de kwaliteitsanalyse. Gezien het grote maatschappelijke belang van de 17 Sustainable Development Goals (SDGs) wordt elke onderneming ook beoordeeld op de bijdrage die het heeft op de voor haar relevante SDGs. Hiertoe heeft DoubleDividend eigen geïntegreerde analyse modellen (zowel financieel als ESG) ontwikkeld.

DoubleDividend onderkent dat het geen 'perfecte' wereld is. In elke onderneming gebeuren zaken die verbetering behoeven. Nadat is belegd stelt DoubleDividend zich op als een betrokken aandeelhouder. DoubleDividend maakt gebruik van haar aandeelhoudersrechten en blijft de onderneming monitoren op behaalde resultaten afgezet tegen de aangekondigde prognoses en doelstellingen. Indien nodig wordt het bestuur van een onderneming aangesproken op het toepassen en verbeteren van hun corporate governance, sociaal- of milieubeleid.

² ESG factoren zijn milieu (Environmental), sociale (Social) en corporate governance, goed ondernemingsbestuur (Governance) factoren.

3. Nederlandse Stewardship Code – een samenvatting

De Code bestaat uit 11 principes. Bij de meeste principes wordt een guidance gegeven ter verdere verduidelijking van het principe. In Bijlage 2 worden de 11 principes behandeld en de relevante guidance voor DoubleDividend. Hieronder wordt een samenvatting van de principes gegeven.

Principe 1	Institutionele beleggers hebben een stewardshipbeleid waarin wordt beschreven hoe zij stewardship richting Nederlandse beursvennootschappen integreren in hun beleggingsstrategie.
Principe 2	Institutionele beleggers houden toezicht op de Nederlandse beursvennootschappen ten aanzien van materiële aangelegenheden.
Principe 3	Institutionele beleggers zijn bereid om de dialoog aan te gaan met de bestuurders en/of commissarissen van de Nederlandse beursvennootschappen.
Principe 4	Institutionele beleggers werken samen met andere aandeelhouders bij de uitoefening van stewardshipactiviteiten richting Nederlandse beursvennootschappen.
Principe 5	Institutionele beleggers communiceren met relevante belanghebbenden van Nederlandse beursvennootschappen.
Principe 6	Institutionele beleggers identificeren, beheren en lossen daadwerkelijke en potentiële belangenconflicten op in verband met hun stewardshipactiviteiten richting Nederlandse beursvennootschappen.
Principe 7	Institutionele beleggers oefenen hun stemrecht en andere aandeelhoudersrechten op een geïnformeerde manier uit.
Principe 8	Institutionele beleggers maken hun stembeleid openbaar.
Principe 9	Institutionele beleggers die een verzoek indienen om een buitengewone algemene vergadering bijeen te roepen of om een aandeelhoudersvoorstel te agenderen dienen overleg te hebben gepleegd met het bestuur van de vennootschap.
Principe 10	Indien een door een institutionele belegger voorgesteld voorstel op de agenda van een algemene vergadering van een Nederlandse beursvennootschap is geplaatst, dient deze tijdens de vergadering aanwezig of vertegenwoordigd te zijn om dit voorstel toe te lichten.
Principe 11	Institutionele beleggers zullen zich van stemming onthouden indien hun shortpositie in de betreffende Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd groter is dan hun longpositie.

4. Stewardshipbeleid DoubleDividend

In dit hoofdstuk vindt u het stewardshipbeleid van DoubleDividend. In dit stewardshipbeleid wordt aangegeven hoe de principes uit de Code door DoubleDividend worden toegepast. Dit stewardshipbeleid is ook gepubliceerd op de website, www.doubledividend.nl en ten minste eenmaal per jaar wordt op de website openbaar gemaakt hoe het stewardshipbeleid is geïmplementeerd.

Principe 1

4.1 Betrokken aandeelhouderschap

4.1.1 Wat is betrokken aandeelhouderschap voor DoubleDividend?

Betrokken aandeelhouderschap is voor DoubleDividend een belangrijk onderdeel in het beleggingsproces. Voor DoubleDividend betekent betrokkenaandeelhouderschap het volgende:

Weten waarin je belegt

De beleggingsportefeuilles worden bottom-up opgebouwd, geheel volgens de beleggingsfilosofie van DoubleDividend. Dit betekent dat een onderneming aan strenge selectiecriteria moet voldoen alvorens deze onderneming voor opname in de beleggingsportefeuille in aanmerking komt. Doordat DoubleDividend haar eigen geïntegreerde analyses (financieel en ESG) maakt en in een relatief beperkt aantal ondernemingen belegt, heeft DoubleDividend een goed inzicht in deze ondernemingen. De ondernemingen in de beleggingsportefeuilles worden doorlopend gemonitord op alle materiële aangelegenheden.

Principe 2

Met overtuiging beleggen

Als gevolg van haar beleggingsfilosofie en -proces heeft DoubleDividend een uitgesproken mening over de ondernemingen in de beleggingsportefeuilles. De ondernemingen moeten naar de overtuiging van DoubleDividend in staat zijn over een lange termijn financiële en maatschappelijke waarde te creëren. Hiervoor zijn de selectiecriteria zoals vastgesteld door DoubleDividend van groot belang. Door het strikt toepassen van de selectiecriteria in het beleggingsproces wordt een, voor de lange termijn, weerbare en toekomstbestendige beleggingsportefeuille samengesteld.

Jezelf verantwoordelijk voelen voor je beleggingen

DoubleDividend heeft zelf de selectie van een onderneming gemaakt en voelt zich dan ook zelf verantwoordelijk voor deze selectie. DoubleDividend gaat nadrukkelijk niet mee in de waan van de dag op de (financiële) markten en heeft een lange termijn beleggingshorizon.

Het afleggen van rekenschap

DoubleDividend is transparant over al haar beleggingen en legt in haar maandberichten uitgebreid rekenschap af over elke belegging. Ook als blijkt dat niet de juiste keuzes zijn gemaakt of dat bijvoorbeeld de governance van een onderneming faalt of duurzaamheidsdoelstellingen niet zijn behaald.

4.1.2 Beleid ten aanzien van betrokken aandeelhouderschap

DoubleDividend is een actieve belegger wat betekent dat wij betrokken zijn bij het reilen en zeilen van de ondernemingen waarin wordt belegd. In het algemeen zijn de ondernemingen waarin wordt belegd transparanter en willen deze ondernemingen een voortrekkersrol spelen in maatschappelijke ontwikkelingen in brede zin. Door te beleggen in ondernemingen van hoge kwaliteit zal in principe minder vaak sprake zijn van materiële tekortkomingen in de corporate governance structuur. Ook wordt juist belegd in ondernemingen met een positieve bijdrage op het gebied van duurzaamheid zoals verwoord in de beleggingsfilosofie van DoubleDividend. Maar geen enkele onderneming is perfect en ook tijdens de beleggingsperiode kunnen zich ongewenste zaken manifesteren.

Door de eigen geïntegreerde analyse worden onder meer de kansen en materiële risico's van een onderneming in kaart gebracht. De risico's van een onderneming dienen in verhouding te staan tot het verwachte rendement. Door voldoende kennis te hebben van de ondernemingen, kunnen de beleggingsrisico's beter gemanaged worden. Om de risico's te verkleinen is het belangrijk dat betrokken aandeelhouderschap wordt getoond. Als DoubleDividend van mening is dat er sprake is van een materieel risico bij een onderneming zal zij hierover de dialoog aangaan met de onderneming. Ook als tijdens de beleggingsperiode zich ongewenste zaken van enig omvang manifesteren wordt actief de dialoog met de onderneming gezocht. DoubleDividend maakt bewuste keuzes over welke onderwerpen actief de dialoog wordt gevoerd met ondernemingen. Hierin speelt materialiteit een belangrijke rol. Daarnaast wordt aan de hand van thema's gewerkt aan verdere verdieping en de positie van DoubleDividend hierin. Indien relevant wordt dit met ondernemingen besproken. Hierbij kan gedacht worden aan thema's zoals beloningsbeleid en integratie van de SDGs in de strategie van een onderneming.

Principe 3

Indien sprake is van het aangaan van een dialoog met een onderneming wordt bepaald met wie de dialoog wordt aangegaan en gekeken naar de meest gewenste manier waarop dat moet gebeuren. Dit kan verschillen, maar veelal is de eerste stap het bespreken van de zorgpunten met de bestuurders en/of commissarissen of het schrijven van een brief waarin de zorgpunten worden uiteengezet. Naar gelang de ontwikkeling van de dialoog wordt bepaald welke eventuele nadere stappen gewenst zijn. In de guidance bij principe 3 van de Code worden hiertoe meerdere mogelijkheden opgenoemd, zoals het schrijven van een brief aan de bestuurders en/of commissarissen waarin de zorgpunten worden uiteengezet, het houden van extra vergaderingen met de bestuurders en/of commissarissen om met name de zorgpunten te bespreken, het bijwonen van de algemene vergadering en het uiten van zorgen tijdens die vergadering, waaronder het stemmen tegen voorstellen van het bestuur en het samen met andere institutionele beleggers en aandeelhouders interveniëren bij specifieke kwesties. Deze nadere stappen zijn gericht op het behouden en vermeerderen van waarde voor de cliënten en dienen lange termijn waardecreatie bij de beursvennootschappen waarin is belegd te bevorderen. Op verzoek van de beursvennootschap maakt de DoubleDividend de volledige aandelenpositie aan de beursvennootschap bekend als de dialoog buiten de context van de algemene vergadering van aandeelhouders plaatsvindt.

Principe 4

In de uitoefening van haar stewardshipactiviteiten werkt DoubleDividend, indien passend en naar eigen goedgevoelen, samen met andere aandeelhouders. Deze samenwerking vindt met name plaats

binnen Eumedion, het platform van institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en duurzaamheid, waarbij DoubleDividend is aangesloten.

Ook kan DoubleDividend het gesprek aangaan, indien passend en naar eigen goeddunken, met relevante belanghebbenden van de betreffende beursvennootschap waarmee een dialoog is aangegaan. DoubleDividend is hierin echter zeer terughoudend en zal uitsluitend in zeer uitzonderlijke situaties deze weg bewandelen. Dit geldt ook voor het reageren op verzoeken van belanghebbenden. De lange termijn waardecreatie van de onderneming dient altijd met deze gesprekken gediend te zijn.

Principe 5

4.2 (Potentiële) belangenconflicten

Institutionele beleggers moeten zich bewust zijn van het mogelijke bestaan van andere belangen dan het aandeelhoudersbelang tussen hen en de beursvennootschap waarin is belegd.

DoubleDividend is onafhankelijk en maakt geen onderdeel uit van bijvoorbeeld een (groot)bank of verzekeringsmaatschappij. DoubleDividend beheert duurzame beleggingsinstellingen en biedt verantwoord vermogensbeheer aan. DoubleDividend biedt daarnaast geen andere financiële producten aan. Ook heeft DoubleDividend (inclusief haar medewerkers en/of aandeelhouders) geen andere zakelijke relaties met de beursvennootschappen waarin zij belegt, zoals het uitoefenen van een bestuursfunctie. Er is dan ook geen sprake van tegenstrijdige belangen in verband met de uitoefening van de stewardshipactiviteiten van DoubleDividend naar beursvennootschappen toe.

Principe 6

Het beleid van DoubleDividend is dat zich geen (potentiële) belangenconflicten mogen voordoen in de uitoefening van haar stewardshipactiviteiten vanuit de door haar gevoerde producten, activiteiten of (neven)activiteiten van haar medewerkers en/of aandeelhouders. Indien zich in de toekomst wel (potentiële) belangenconflicten voordoen zal DoubleDividend deze beheren en oplossen. DoubleDividend heeft beleid inzake belangenconflicten opgesteld. Dit beleid is gepubliceerd op de [website](#). Ook heeft DoubleDividend een gedragscode voor al haar medewerkers.

4.3 Uitoefening aandeelhoudersrechten

4.3.1 Stembeleid

DoubleDividend heeft een stembeleid opgesteld en dit op haar [website](#) gepubliceerd. DoubleDividend maakt geen gebruik van de diensten van stemadviesbureaus.

Principe 8

4.3.2 Uitoefenen van stemrecht

DoubleDividend oefent haar stemrecht en andere aan de aandelen verbonden rechten in beursvennootschappen op een geïnformeerde manier uit. Het stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed werkend corporate governance systeem. Daarom gebruikt DoubleDividend dit recht in beginsel bij alle ondernemingen waarin wordt belegd. De manier waarop wordt gestemd hangt samen met de kosten, die per land sterk verschillen, en het belang van fysieke aanwezigheid. DoubleDividend geeft een steminstructie aan een derde partij, stemt zelf op afstand (via een elektronisch platform) of is zelf aanwezig bij de algemene vergadering van de onderneming om het stemrecht uit te oefenen.

Principe 7

Op de website wordt ten minste eenmaal per kwartaal verslag gedaan hoe op algemene vergaderingen is gestemd, per onderneming en per stempunt. Ook wordt jaarlijks een algemene beschrijving van het stemgedrag tijdens de algemene vergaderingen en een toelichting bij de belangrijkste stemmingen gepubliceerd. Bij een tegenstem of onthouding van stemming bij een

voorstel van het bestuur zal op eigen initiatief of op verzoek van de onderneming uitleg hiervoor worden gegeven aan het bestuur van de onderneming.

4.3.3 Bijeenroepen buitengewone algemene vergadering en een voorstel agenderen

DoubleDividend zal, alvorens zij overweegt om haar recht uit te oefenen om een verzoek in te dienen om een buitengewone algemene vergadering bijeen te roepen of om een aandeelhoudersvoorstel te agenderen voor een algemene vergadering van een beursvennootschap, voorafgaand aan de uitoefening van dit recht overleg plegen met het bestuur van de onderneming.

Indien een door DoubleDividend voorgesteld voorstel op de agenda van een algemene vergadering van een beursvennootschap is geplaatst, zal DoubleDividend tijdens de vergadering aanwezig zijn of vertegenwoordigd zijn om dit voorstel toe te lichten en zo nodig hierover vragen te beantwoorden.

Principe 9 en 10

4.3.4 Het onthouden van stemming inzake shortposities/uitlenen van effecten

De beleggingsfondsen beheerd door DoubleDividend lenen geen aandelen in of uit. Ook kunnen geen shortposities worden aangegaan.

Principe 11

Bijlage 1: Wet- en regelgeving en standaarden

DoubleDividend dient te voldoen aan de Nederlandse corporate governance code en de herziene Richtlijn aandeelhoudersrechten. Daarnaast onderschrijft DoubleDividend de Nederlandse Stewardship Code. Hieronder wordt kort weergegeven waaruit deze wet- en regelgeving en standaarden bestaan.

Nederlandse corporate governance code

De Nederlandse corporate governance code bestaat sinds 2003 en is sindsdien verschillende keren herzien, voor het laatst in 2016. De meest recente corporate governance code is per 1 januari 2018 wettelijk verankerd. De corporate governance code bevat principes en best practices voor een effectief corporate governance model dat bedoeld is om lange termijn waardecreatie bij beursvennootschappen te bevorderen. Hoofdstuk 4 van de Nederlandse corporate governance code bevat een aantal principes en best practice bepalingen die zijn gericht op institutionele beleggers. Institutionele beleggers hebben een wettelijke verplichting verslag uit te brengen over de naleving van deze principes en best practice bepalingen. Dit in overeenstemming met de zogenoemde ‘pas toe of leg uit’- regel.

Herziene Europese Richtlijn aandeelhoudersrechten (‘Richtlijn’)

Een effectieve en duurzame betrokkenheid van aandeelhouders is één van de hoekstenen van het corporate governance model van beursgenoteerde vennootschappen. De Richtlijn moet uiterlijk op 10 juni 2019 in Nederlandse wetgeving zijn geïmplementeerd. Institutionele beleggers zijn wettelijk verplicht te voldoen aan de verplichtingen uit deze Richtlijn of om een duidelijke en gemotiveerde verklaring openbaar te maken waarom zij ervoor heeft gekozen om niet te voldoen aan één of meer van de verplichtingen uit de Richtlijn, de zogenoemde ‘pas toe of leg uit’- regel.

Nederlandse Stewardship Code (‘Code’)

De Stichting Eumedion heeft een Nederlandse Stewardship Code opgesteld. In de Code wordt de voorkeur gegeven aan de term ‘stewardshipbeleid’ in plaats van ‘betrokkenheidsbeleid’ dat wordt gebruikt in de Richtlijn. Zoals beschreven in paragraaf 2 van de preambule van de Code wordt ‘betrokkenheid’ gezien als een onderdeel van het bredere concept van ‘stewardship’. In de Code wordt uitgelegd hoe institutionele beleggers kunnen voldoen aan hun verantwoordelijkheden ten aanzien van betrokken aandeelhouderschap. En dit op een zodanige manier zodat wordt bijgedragen aan de lange termijn waardecreatie door Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd. Ook maakt de Code institutionele beleggers meer verantwoordelijk richting hun cliënten. Als laatste helpt de Code beursgenoteerde vennootschappen bij het bepalen welke aandeelhouders zich ervoor inzetten om geïnformeerd te stemmen en bereid zijn om een constructief dialoog aan te gaan. De Code vervangt de Eumedion Best Practices voor Betrokken Aandeelhouderschap uit 2011. In de Code zijn de nieuwe verplichtingen uit de Richtlijn geïntegreerd. De Code omvat ook de best practices uit de Nederlandse corporate governance code die van toepassing zijn op institutionele beleggers. De Code is in werking getreden op 1 januari 2019.

Internationale richtlijnen en principes

Naast bovengenoemde wet- en regelgeving en standaarden zijn er een aantal internationale richtlijnen en principes die DoubleDividend meeneemt bij de uitvoering van haar stewardshipactiviteiten:

- OECD (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)

- Guidelines for Multinational Enterprises. De OECD Guidelines for Multinational Enterprises vormen aanbevelingen voor verantwoord ondernemen in een mondiale context. De richtlijnen zijn opgesteld voor ondernemingen die internationaal actief zijn. Zij omvatten inhoudelijke richtlijnen op informatieverstrekking, mensenrechten, werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen, milieu, corruptie, consumentenbelangen, wetenschap, mededinging en belastingen.
- OECD Principles of Corporate Governance. De OECD Principles of Corporate Governance vormen een richtlijn voor beleggers en ondernemingen om de corporate governance bij (beursgenoteerde) ondernemingen te beoordelen en te verbeteren. De richtlijnen betreffen de rechten van aandeelhouders (en de uitoefening daarvan), gelijke behandeling van aandeelhouders, de rol van andere belanghebbenden, transparantie en de verantwoordelijkheden van het bestuur van de onderneming.
- ICGN (International Corporate Governance Network)
ICGN's doelstelling is effectieve standaarden van corporate governance te promoten en hierdoor wereldwijd efficiënte markten en economieën te bevorderen. De ICGN heeft haar eigen Global Governance Principles en Global Stewardship Principles geformuleerd.
- UN Principles for Responsible Investments (PRI)
De zes Principles voor Responsible Investment zijn richtlijnen die vanuit de Verenigde Naties zijn opgesteld voor institutionele beleggers. Beleggers die de richtlijnen onderschrijven committeren zich om onder meer in de beleggingsanalyse en besluitvorming rekening te houden met ESG onderwerpen en zich actief op te stellen als aandeelhouder. Van ondernemingen waarin wordt belegd wordt verwacht dat zij ESG onderwerpen meenemen in hun strategie en daarover transparant zijn. Beleggers dienen transparant te zijn over implementatie van de Principles.
- UN Global Compact
De tien beginselen van het Global Compact zijn een initiatief van de Verenigde Naties en bieden bedrijven (niet alleen beleggers) een kader om verantwoord te ondernemen. Van hen wordt verwacht dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden respecteren, zoals bescherming van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en het tegengaan van corruptie.

Bijlage 2: Nederlandse Stewardship Code

De Nederlandse Stewardship Code (Code) bestaat uit 11 principes. Bij de meeste principes wordt een guidance gegeven ter verdere verduidelijking van het principe. In deze bijlage worden de 11 principes behandeld en de relevante guidance voor DoubleDividend.

Principe 1: het hebben van een stewardshipbeleid

Institutionele beleggers hebben een stewardshipbeleid waarin wordt beschreven hoe zij stewardship richting Nederlandse beursvennootschappen integreren in hun beleggingsstrategie. Het stewardshipbeleid dient gericht te zijn op het behouden en vermeerderen van waarde voor hun cliënten en dient lange termijn waardecreatie door beursvennootschappen te bevorderen. Het stewardshipbeleid dient ten minste de zaken zoals beschreven in de principes van deze Code te bevatten. Het stewardshipbeleid dient openbaar te worden gemaakt op de website van de institutionele belegger en ten minste eenmaal per jaar wordt op de website openbaar gemaakt hoe het stewardshipbeleid is geïmplementeerd.

Relevante guidance bij principe 1:

Institutionele beleggers hebben een fiduciaire verantwoordelijkheid om in het beste belang van hun begunstigen en cliënten te handelen met het exclusieve doel om rendement te behalen voor hun begunstigen en cliënten. Het stewardshipbeleid dient daarom gericht te zijn op het behouden en vermeerderen van waarde voor hun begunstigen en cliënten. Gezien het feit dat institutionele beleggers meestal een lange termijn beleggingshorizon hebben, komt het doel van dit stewardshipbeleid overeen met het doel van een vennootschap waarin is belegd om lange termijn waardecreatie te bevorderen. Als zodanig kan het stewardshipbeleid bijdragen aan het lange termijn succes van vennootschappen.

Principe 2: het houden van toezicht op beursvennootschappen

Institutionele beleggers houden toezicht op de beursvennootschappen waarin is belegd ten aanzien van materiële aangelegenheden, zoals het bedrijfsmodel voor het creëren van lange termijn waarde, de strategie, de financiële resultaten, kansen en risico's, de kapitaalstructuur, ESG* factoren en corporate actions zoals fusies en overnames.

Materiële aangelegenheden zijn aangelegenheden die waarschijnlijk een significant effect zullen hebben op het vermogen van de vennootschap om lange termijn waarde te creëren.

Relevante guidance bij principe 2:

- Elke corporate action moet op zijn eigen merites worden beoordeeld, daarbij rekening houdend met de belangen van andere belanghebbenden van de Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd.
- Bij de beoordeling van de kansen om lange termijn waarde te creëren, de risico's, de strategie en de prestaties van de Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd, is het van essentieel belang om milieu-, (waaronder risico's en kansen gerelateerd aan klimaatverandering) sociale en governance-informatie (waaronder de samenstelling van het bestuur en diversiteit) in overweging te nemen naast financiële informatie.
- Materiële aangelegenheden kunnen ontwikkelingen op korte, middellange en lange termijn omvatten.

*ESG factoren zijn milieu (Environmental), sociale (Social) en corporate governance, goed ondernemingsbestuur (Governance) factoren.

Principe 3: het aangaan van dialoog met beursvennootschappen

Institutionele beleggers zijn bereid om de dialoog aan te gaan met de bestuurders en/of commissarissen van een beursvennootschap en zijn bereid, indien passend en naar eigen goeddunken, nadere stappen te zetten als er zaken zijn waarover een aanhoudend verschil van inzicht bestaat. Op verzoek van de beursvennootschap maakt de institutionele belegger zijn volledige aandelenpositie (long en short) bekend als de dialoog buiten de context van de algemene vergadering van aandeelhouders plaatsvindt.

Relevante guidance bij principe 3:

Volgens Nederlands vennootschapsrecht dienen aandeelhouders van Nederlandse beursvennootschappen zich te gedragen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. In die context wordt van aandeelhouders verwacht dat zij bereid zijn de dialoog aan te gaan met Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd.

Nadere door pensioenfondsen, levensverzekeraars en vermogensbeheerders te nemen stappen kunnen zijn:

- Het schrijven van een brief aan de bestuurders en/of commissarissen waarin de zorgpunten worden uiteengezet;
- het houden van extra vergaderingen met de bestuurders en/of commissarissen om met name de zorgpunten te bespreken;
- het houden van vergaderingen met andere belanghebbenden, zoals banken, crediteuren, klanten, leveranciers, de ondernemersraad en niet-gouvernementele organisaties;
- het bijwonen van de algemene vergadering en het uiten van zorgen tijdens die vergadering, waaronder het stemmen tegen voorstellen van het bestuur;
- het afgeven van een openbare verklaring;
- het samen met andere institutionele beleggers en aandeelhouders interveniëren bij specifieke kwesties;
- het verzoeken dat bepaalde onderwerpen op de agenda van de algemene vergadering worden geplaatst of het vragen dat een buitengewone algemene vergadering bijeen wordt geroepen;
- het in voorkomende gevallen doen van een of meer voordrachten voor de benoeming van een bestuurder en/of commissaris;
- het waar nodig ondernemen van gerechtelijke stappen zoals het instellen van enquêteprocedures bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam; en
- het verkopen van de aandelen.

De nadere stappen dienen gericht te zijn op het behouden en vermeerderen van waarde voor de begunstigen en/of cliënten en dienen lange termijn waardecreatie bij Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd te bevorderen, zoals bepaald in principe 1 van deze Code.

Principe 4: het samenwerken met institutionele beleggers

Institutionele beleggers werken, indien passend en naar eigen goeddunken, samen met andere aandeelhouders bij de uitoefening van stewardshipactiviteiten richting beursvennootschappen.

Relevante guidance bij principe 4

- Groepen beleggers kunnen de wens hebben om gezamenlijk zaken te bespreken die zij gemeen hebben en welke zij collectief aanhangig willen maken bij een of meerdere vennootschappen. Gezamenlijke betrokkenheid kan voordelen opleveren voor zowel vennootschappen als beleggers. Bijvoorbeeld omdat zowel het bestuur als de beleggers vertrouwd raken met elkaars opvattingen en standpunten, en de kosten van betrokkenheid rendabeler worden gemaakt.
- Een gezamenlijke discussie kan ten opzichte van een een-op-een-dialoog ook een breder en fundamenteeler inzicht opleveren, hoewel er rekening moet worden gehouden met het feit dat sommige kwesties beter een-op-een besproken kunnen worden en dat een constructieve dialoog over zulke zaken verhinderd kan worden in een groepscontext.

Principe 5: het communiceren met relevante belanghebbenden van een beursvennootschap

Institutionele beleggers communiceren, indien passend en naar eigen goeddunken, met relevante belanghebbenden van beursvennootschappen.

Relevante guidance bij principe 5

- Institutionele beleggers kunnen proberen te begrijpen wat de aspiraties en motivaties zijn van andere belanghebbenden van de vennootschap, bijvoorbeeld banken, crediteuren, klanten, leveranciers, de ondernemersraad en niet-gouvernementele organisaties, om de doelen van een dialoog met een Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd te bevorderen en/of het stemgedrag over materiële aangelegenheden. De beslissing om te reageren op relevante belanghebbenden ligt bij de institutionele belegger afhankelijk van de aangelegenheid in kwestie.

Principe 6: het identificeren, beheren en oplossen van (potentiële) belangenconflicten

Institutionele beleggers identificeren, beheren en lossen daadwerkelijke en potentiële belangenconflicten op in verband met hun stewardshipactiviteiten richting beursvennootschappen waarin is belegd en maken hun beleid ten aanzien van belangenconflicten in relatie tot hun stewardshipactiviteiten openbaar.

Relevante guidance bij principe 6

- Institutionele beleggers moeten zich bewust zijn van het mogelijke bestaan van andere belangen dan het aandeelhoudersbelang tussen hen en de Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de institutionele belegger in kwestie ook financiële producten (zoals verzekeringscontracten) aanbiedt aan de Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd of wanneer een lid van de raad van bestuur en/of de raad van commissarissen van de institutionele belegger ook lid is van de raad van bestuur en/of de raad van commissarissen van de betreffende Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd. Het is ook mogelijk dat een vermogensbeheerder die belegt voor een pensioenfonds aandelen houdt in een Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd die het betreffende pensioenfonds sponsort of dat de institutionele belegger op de een of andere manier gelieerd is aan een Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd die onderwerp is van een openbaar overnamebod.

Principe 7: het uitoefenen van stemrecht

Institutionele beleggers oefenen hun stemrecht en andere aan aandelen verbonden rechten in beursvennootschappen op een geïnformeerde manier uit. Op de website van de institutionele belegger wordt ten minste eenmaal per kwartaal gepubliceerd hoe er is gestemd per vennootschap en per stempunt en tenminste een keer per jaar wordt een algemene beschrijving gepubliceerd van het stemgedrag tijdens de algemene vergaderingen en een toelichting bij de belangrijkste stemmingen. Bij een tegenstem of onthouding van stemming bij een voorstel van het bestuur zal op eigen initiatief of op verzoek van de vennootschap uitleg hiervoor worden gegeven aan het bestuur van de vennootschap.

Relevante guidance bij principe 7

- Institutionele beleggers moeten openbaar maken hoe zij hun stembeleid hebben uitgevoerd, waaronder een algemene beschrijving van hun stemgedrag en een toelichting bij de belangrijkste stemmen. Een stem kan worden aangemerkt als belangrijk door het onderwerp van de stemming of de grootte van de positie in de vennootschap. 'Belangrijke stemmen' zijn onder andere stemmen die zijn uitgebracht op significante aangelegenheden zoals genoemd in de guidance bij principe 11 en stemmen die zijn uitgebracht tijdens algemene vergaderingen van Nederlandse beursvennootschappen waarin de institutionele belegger een grote positie heeft in vergelijking met de posities die door de institutionele belegger worden gehouden in andere vennootschappen waarin is belegd.

Principe 8: het openbaar maken van het stembeleid

Institutionele beleggers maken hun stembeleid openbaar en ten minste eenmaal per jaar of, en zo ja, hoe zij gebruik maken van stemadviesbureaus. Stemadviesbureaus dienen te stemmen in lijn met het stembeleid van de institutionele belegger en de institutionele belegger ziet hier op toe.

Relevante guidance bij principe 8

Institutionele beleggers dienen hun stemrecht geïnformeerd en in lijn met hun stembeleid uit te oefenen.

Principe 9: het bijeenroepen van een buitengewone algemene vergadering/voorstel agenderen

Institutionele beleggers die overwegen om hun recht uit te oefenen om een verzoek in te dienen om een buitengewone algemene vergadering bijeen te roepen of om een aandeelhoudersvoorstel te agenderen voor een algemene vergadering van een beursvennootschap, dienen voorafgaand aan de uitoefening van dit recht overleg te hebben gepleegd met het bestuur van de vennootschap.

Principe 10: het aanwezig zijn indien voorstel is geagendeerd

Indien een door een institutionele belegger voorgesteld voorstel op de agenda van een algemene vergadering van een beursvennootschap is geplaatst, dient de institutionele belegger tijdens de vergadering aanwezig of vertegenwoordigd te zijn om dit voorstel toe te lichten en zo nodig hierover vragen te beantwoorden.

Principe 11: het onthouden van stemming inzake shortpositie/uitlenen van effecten

Institutionele beleggers zullen zich van stemming onthouden indien hun shortpositie in de betreffende beursvennootschap groter is dan hun longpositie.

Institutionele beleggers dienen hun uitgeleende aandelen vóór de stemregistratiedatum van een algemene vergadering van een beursvennootschap waarin is belegd terug te halen, als de agenda voor deze vergadering één of meer significante zaken bevat.

Relevante guidance bij principe 11

Institutionele beleggers lenen geen aandelen in of uit met het primaire doel om het stemrecht op deze aandelen uit te oefenen. Institutionele beleggers die aandelen hebben uitgeleend, nemen redelijke stappen om te ontmoedigen dat die aandelen worden geleend met het primaire doel om het stemrecht uit te oefenen.

In de situatie dat een grotere shortpositie in een Nederlandse beursvennootschap waarin is belegd wordt gehouden dan de longpositie, kunnen de belangen van de institutionele belegger mogelijk niet overeenkomen met de doelstelling van de vennootschap waarin is belegd om lange termijn waarde te creëren. Daarom dienen institutionele beleggers zich in een dergelijke situatie te onthouden van stemming.

De institutionele beleggers bepaalt wat wordt beschouwd als een significante zaak, maar hieronder valt in ieder geval een voorstel dat op de agenda van een algemene vergadering is geplaatst:

- dat van economisch of strategisch belang is;
- waarvan verwacht wordt dat de uitkomst van de stemming erom zal hangen of controversieel zal zijn; of
- waar de institutionele belegger het niet eens is met het advies van het bestuur van de vennootschap.